

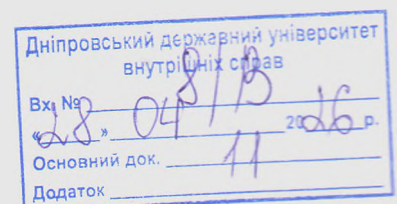
До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.02 Дніпровського
державного університету внутрішніх
справ

ВІДГУК

**опонента, доктора юридичних наук, професора Мозоля Станіслава
Анатолійовича на дисертацію Христової Юлії Вікторівни
«Кримінологічний захист правосуддя в Україні підрозділами Національної
поліції: механізм забезпечення і протидія криміногенним впливам»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі
спеціальності 12.00.08. – кримінальне право та кримінологія; кримінально-
виконавче право**

Ступінь актуальності обраної теми дослідження обумовлена істотними змінами у системі суб'єктів кримінологічного захисту правосуддя в Україні. Зокрема, у зв'язку зі створенням у 2019 р. Служби судової охорони та недостатністю її спроможностей протидіяти сучасним криміногенним впливам на правосуддя в умовах правового режиму воєнного стану, що покладає на інші суб'єкти, які уповноважені здійснювати цю кримінологічну функцію, додаткове навантаження та вимагає застосування нових ефективних та скоординованих заходів, зокрема підрозділами Національної поліції.

Окрім цього, євроінтеграційний курс України виніс на порядок денний нагальну потребу зміцнення незалежності судової влади, зокрема відповідно до Дорожньої карти з питань верховенства права, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 травня 2025 року №475-р «Деякі питання забезпечення переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу за кластером 1 "Основи процесу вступу до ЄС"», яка є всеохоплюючим стратегічним документом, що визначає комплекс реформ у межах переговорного процесу щодо членства України в ЄС за переговорними Розділом 23 «Судова влада та основоположні права» та Розділом 24 «Юстиція, свобода і безпека».

Необхідність наукової розробки Державної концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя в умовах сучасних кризових викликів визначається необхідністю узгодженої взаємодії всіх залучених у цій сфері суб'єктів, а також ефективного поєднання кримінально-правових засобів впливу із системними заходами протидії злочинності.

Дисертація узгоджується з основними положеннями Указів Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722, «Про Національну стратегію у сфері прав людини» від 24.03.2021

№ 119/2021, «Про Стратегію національної безпеки України» від 14 вересня 2020 року №392/2020, «Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи» від 12.01.2011 № 24/2011, «Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки» від 11.05.2023 № 273/2023, розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.09.2020 № 1126-р. «Про Стратегію боротьби з організованою злочинністю». Дисертаційна робота була виконана в межах тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Міністерства освіти і науки на 2022-2026 роки, затвердженого наказом МОН України від 03 лютого 2022 року № 109 (п. 70. Наукові дослідження з проблем безпеки, обороноздатності та післявоєнного відновлення країни); Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки, затвердженої наказом МВС України від 21.05.2024 № 326 (п. 16 Удосконалення превентивної діяльності органів та підрозділів системи МВС в умовах дії правового режиму воєнного стану та у післявоєнний період), а також темі наукових досліджень Дніпровського державного університету внутрішніх справ на 2024–2029 рр. «Кримінально-правове та кримінологічне забезпечення протидії злочинності» (реєстраційний номер 0123U105015).

Цінність творчого підходу авторки полягає також у тому, що дослідження здійснено з урахуванням напрацювань різних галузей юридичної науки, із

проведенням аналізу не лише особливостей вітчизняного нормативно-правового забезпечення протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя, але й законодавства та практики здійснення кримінологічної діяльності уповноважених суб'єктів в окремих зарубіжних країнах у цій сфері. Це дозволило дисертантці обґрунтувати пропозиції щодо розроблення Концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя спільно із залученими до здійснення цієї кримінологічної функції суб'єктами, а також незалежними експертами; врегулювання на законодавчому рівні статусу Служби судової охорони та його співробітників як одного з органів з правоохоронними функціями та віднесення її співробітників до працівників правоохоронного органу; збереження монополії з питань забезпечення кримінологічної безпеки правосуддя за спеціальним суб'єктом, – Службою судової охорони, але з можливістю залучення до цієї діяльності і інших суб'єктів державного та недержавного секторів.

Мета і завдання дослідження, їх постановка та послідовність дозволили розкрити основний зміст теми дисертації. Об'єкт та предмет дослідження сформульовані чітко та зрозуміло, що забезпечило всебічний аналіз окресленої проблеми в межах відповідної наукової спеціальності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, які сформульовані у дисертації. Переважна частина наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі, обґрунтовується широкою та різноманітною базою використаної літератури, коректним веденням наукової дискусії, застосуванням комплексу методів пізнання, адекватно підібраних з урахуванням предмета дисертаційного дослідження, а також продуманою логікою викладення матеріалу, що забезпечило авторці досягти поставленої мети.

Методологічною базою дослідження виступають *концептуальні підходи* (системний та функціональний), *методи* (загальнонаукові та спеціально наукові) та прийоми дослідження, які в комплексі застосовуються автором для вирішення задач дослідження та досягнення його мети. Так, *порівняльно-правовий метод*

застосовувався для дослідження зарубіжного досвіду кримінологічного захисту правосуддя, законодавства зарубіжних держав про відповідальність за кримінальні правопорушення проти правосуддя а також міжнародних стандартів забезпечення безпеки правосуддя (підрозділи 1.3, 1.4). Використання *системного підходу* надало можливість дослідити механізм забезпечення кримінологічного захисту правосуддя як складну систему, яка включає в себе різні елементи та визначити їх взаємозв'язки (підрозділи 3.1, 3.2). *Синергетичний підхід* використано під час вивчення сучасного стану кримінологічного захисту правосуддя в Україні, для пізнання сучасної детермінації криміналізації правосуддя та наслідків криміногенних впливів на безпеку правосуддя (підрозділи 2.1–2.4). За допомогою *методу моделювання* було сформовано систему об'єктів і рівнів механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя, систему загальних і спеціальних заходів протидії криміногенним впливам на правосуддя, а також концепцію протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя (підрозділи 3.2, 4.1– 4.4). *Метод статистичного аналізу* використовувався для аналізу кількісно-якісних показників кримінальних правопорушень проти правосуддя (підрозділ 2.1). *Герменевтичний* метод використовувався для тлумачення норм права, характеристики правових заходів протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя (підрозділи 3.4, 5.1) *Методи класифікації та групування* використовувалися для дослідження форм і методів забезпечення кримінологічного захисту правосуддя (підрозділ 3.3), а також загальнокримінологічних і спеціально-кримінологічних заходів протидії криміногенним впливам на правосуддя (підрозділи 4.2, 4.3). Для аналізу та узагальнення емпіричної інформації за темою дослідження та визначення недоліків кримінологічного захисту правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції використовувалися *соціологічний* метод та метод *документального аналізу* (підрозділи 5.2, 5.3). Зазначені методи у поєднанні із загальнонауковими логічними прийомами та способами пізнання (*аналізом, синтезом, індукцією, дедукцією, аналогією*) забезпечили можливість

комплексного й ґрунтового дослідження автором механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя в Україні і протидії криміногенним впливам підрозділами Національної поліції.

Джерелами фактичного матеріалу стали дані державної та відомчої статистичної звітності за 2013–2025 рр.; 52 вирока у провадженнях про кримінальні правопорушення, що становлять загрозу для безпеки правосуддя, винесені судами України в зазначений період; результати вибіркового опитування 335 працівників Національної поліції (Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Сумської, Харківської, Херсонської, Чернівецької, Чернігівської областей); 53 працівників Служби судової охорони (Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Миколаївської, Одеської, Полтавської, Харківської, Херсонської областей); 37 суддів першої інстанції; офіційні аналітичні звіти Офісу Генерального прокурора, МВС України, Державної судової адміністрації України, Вищої ради правосуддя, Служби судової охорони; міжнародних інституцій (Міжнародна асоціація суддів, Консультативна рада європейських суддів, Європейська комісія з ефективності правосуддя та ін.); громадських організацій («Громадська рада доброчесності», «Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова» та ін.).

Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими, з точки зору логіки та методології наукового дослідження. Їхньому отриманню передувала ґрунтова робота з аналізу нормативних актів, вітчизняних та зарубіжних наукових джерел, в яких висвітлюється питання забезпечення кримінологічного захисту правосуддя, а також щодо протидії кримінальним правопорушенням у цій сфері. Високий ступінь вірогідності та наукової обґрунтованості результатів виконаного дослідження забезпечило опрацювання значного обсягу літературних джерел, – 588 найменувань, узагальнених практичних матеріалів і наукових методів. Це

дозволило дисертантці сформулювати низку важливих наукових положень, пропозицій, рекомендацій та висновків.

Достовірність і наукова новизна одержаних результатів дослідження, наукових оцінок, пропозицій і рекомендацій, теоретичних узагальнень та висновків, які складають основний зміст дисертації Христової Ю.В., в значній мірі обумовлюються актуальністю обраної теми та перспективними напрямками дослідження. Рецензована робота визначається тим, що вона є першим в Україні комплексним дослідженням, в якому реалізовано доктринальний підхід до стану з'ясування стану кримінологічного захисту правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції, формування механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя в Україні в умовах правового режиму воєнного стану, а також запропоновано авторський проєкт Концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя з визначенням шляхів вирішення низки фундаментальних і праксеологічних проблем.

У першому розділі обґрунтовано методологічні засади дослідження проблем кримінологічного захисту правосуддя, з'ясовано стан наукової розробленості проблем кримінологічного захисту правосуддя в Україні, проаналізовано зарубіжний досвід кримінологічного захисту правосуддя та міжнародні стандарти забезпечення безпеки правосуддя. Доцільним є вибір автором для аналізу досвіду США, Канади, Італії, Франції, Великобританії, Німеччини, Австрії, Фінляндії, Норвегії, Швеції, Данії, Австралії, Нової Зеландії, з огляду на прагненням України до євроінтеграції, спільністю правових систем більшості з цих країн та їх належністю до групи англійського права англо-американської правової сім'ї, а також високий індекс розвитку людського потенціалу рівня життя (Human Development Index 2025) зазначених країн, які входять до числа найбезпечніших у світі (Global Peace Index 2025).

Другий розділ дисертації присвячений аналізу стану кримінологічного захисту правосуддя в Україні. Автором представлено кількісно-якісні показники кримінальних правопорушень проти правосуддя за період 2013–2025 рр, охарактеризовано детермінанти криміналізації правосуддя, в тому числі в

сучасних умовах правового режиму воєнного стану, визначено види і форми криміногенних впливів на правосуддя, а також надано оцінку наслідкам криміногенних впливів на безпеку правосуддя. Позитивним є опрацювання офіційної статистики, побудова наглядних гістограм, таблиць тощо.

У третьому розділі розглянуто механізм забезпечення кримінологічного захисту правосуддя в Україні Національною поліцією. Охарактеризовано його об'єкти і рівні, форми і методи забезпечення, а також систему суб'єктів кримінологічного захисту правосуддя. Важливим здобутком роботи є визначення поняття та структурних елементів механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя.

Четвертий розділ розкриває систему протидії криміногенним впливам на правосуддя та містить практичні рекомендації щодо її удосконалення. Запропоновано комплекс загальносоціальних і спеціально-кримінологічних заходів. Як позитив, слід відзначити авторський проєкт Концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя до 2030 року. Документ відображає запропоновані авторкою підходи до формування ефективної системи протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя.

П'ятий розділ містить практичні пропозиції щодо вдосконалення кримінологічного забезпечення протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя в Україні Національною поліцією. Позитивним є обґрунтування автором необхідності ініціювати уповноваженим суб'єктом (Національною поліцією) технічне завдання на розробку інформаційної підсистеми «Захист правосуддя», як функціональної підсистеми інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України».

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Наукові результати отримали належну апробацію. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено у 31 науковій публікації, з яких 17 опубліковано у фахових виданнях України з юридичних наук, 4 – у наукових періодичних виданнях іноземних держав, включених до баз даних Scopus та Web of Science, та 10 тезах доповідей на науково-практичних

конференціях різного рівня.

Реферат відповідає змісту дисертації та повністю показує основні положення та результати дослідження.

Реферат та дисертація оформлені відповідно до вимог, встановлених для такого виду наукових робіт.

У висновках дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукової проблеми – розробки механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції та протидії криміногенним впливам. Робота має теоретичну, практичну та соціальну значущість, оскільки пропонує цілісну модель концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя в Україні.

Практична та теоретична значущість результатів дисертаційного дослідження. У роботі Ю.В. Христової сформульовано значущі для кримінально-правової та кримінологічної науки теоретичні узагальнення й практичні рекомендації, які можуть бути використані у правотворчій і правозастосовній діяльності, а також в освітньому процесі та науково-дослідній сфері, що підтверджується відповідними актами впровадження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи дисертацію Христової Ю.В. «Кримінологічний захист правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції: механізм забезпечення і протидія криміногенним впливам», слід зазначити, що деякі її положення є спірним та потребують додаткової аргументації.

1. У підрозділі 3.1 дисертантка запропонувала визначення поняття механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя (С.211). Під час публічного захисту хотілося б почути авторські думки щодо його співвідношення з такими суміжними поняттями, як «механізм забезпечення кримінологічної безпеки» та «механізм забезпечення протидії злочинності». Перекоаний, що розкриття цих питань у дослідженні істотно зміцнить його теоретичне підґрунтя та підвищить практичну цінність отриманих результатів.

2. У підрозділі 2.1 «Кримінологічний аналіз кількісно-якісних показників кримінальних правопорушень проти правосуддя» в окремих випадках простежується різний часовий діапазон використаних для аналізу статистичних даних, а саме: частина показників охоплює період 2013–2025 року (Додаток А Таблиці 1.1-1.3.), тоді як відомості щодо територіальної поширеності (географії) кримінальних правопорушень проти правосуддя наведено за період 2017–2025 рр. (Додаток А Таблиця А.1.4.). З метою забезпечення більшої узгодженості емпіричної бази доцільно привести статистичні дані до єдиного часового періоду.

3. У підрозділі 5.3. «Інформаційно-аналітичне та науково-методичне забезпечення протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя» автор слушно запропонувала розробити інформаційну підсистему «Захист правосуддя», як функціональну підсистему інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» (с. 353–354). Проте слід зауважити, що виклад матеріалу має переважно описовий характер, оскільки дисертантка зазначила тільки її загальну структуру, а саме: компоненти збору інформації, сховища даних, аналітичного модуля з класифікацією загроз безпеці судів/суддів/учасників судового провадження (втручання, погрози, насильство, зрив засідання, корупційні загрози тощо), link-analysis зв'язків між об'єктами, виявлення патернів і тригерів ризику, модуль оцінки ризику судового засідання та прогнозування можливих сценаріїв розвитку подій, підсистем візуалізації, управління доступом, формування звітності, з можливістю інформаційної взаємодії з ДАСКІ (у разі її запровадження) та використання можливостей системи оцінки SOCTA та технології OSINT. Для підвищення наукової та практичної цінності підрозділу було б доцільним більш детально проаналізувати зазначені структурні компоненти інформаційної підсистеми «Захист правосуддя».

4. У підрозділі 3.1. «Поняття і структура механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя» визначаючи специфіку механізму забезпечення кримінологічного захисту правосуддя дисертантка зауважує, що

його модератором є Вища рада правосуддя, – незалежний конституційний орган державної влади та суддівського врядування (с. 210). Разом із тим, доцільно було б чіткіше окреслити в роботі сутність практичної реалізації такої діяльності. Зокрема, потребує уточнення, яким саме чином Вища рада правосуддя здійснюватиме координацію діяльності уповноважених суб'єктів під час впровадження зазначених у проекті Концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя до 2030 р. стратегічних ініціатив. Це сприяло б посиленню прикладного аспекту дослідження та забезпечило б більш чіткі орієнтири для практичного використання його результатів.

5. Дисертанткою запропонована авторська структура Державної концепції протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя до 2030 р., яка наведена в додатку Б дисертації та складається з 12-ти структурних елементів. Поряд з цим виникає питання, чи використовувався авторкою SWOT-аналіз для формування умовних стратегічних та операційних цілей, а також системи завдань для їх реалізації? Також щодо даного стратегічного документу постає питання про його підпорядкованість іншим державним стратегічним документам, які наприклад, визначені в Законі України «Про національну безпеку України». На сам перед, представляє науковий та практичний інтерес «Стратегія громадської безпеки та цивільного захисту України» (ст. 29 Закону), розробником якої виступає МВС України. Сьогодні даний стратегічний документ ще формується. Як Ви вважаєте, чи є потреба в даному документі окремо визначити напрям забезпечення громадського порядку та громадської безпеки в судах, органах та установах системи правосуддя?

Висловлені зауваження здебільшого мають дискусійний характер і не впливають істотно на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Вони зумовлені зацікавленістю у тематиці роботи, а також її новизною та актуальністю. Порушені дискусійні питання засвідчують творчий підхід авторки та її прагнення до осмислення й розв'язання складних теоретичних і значущих практичних проблем, важливих для розвитку кримінально-правової та кримінологічної науки. Отримані результати можуть стати підґрунтям для

подальших наукових досліджень у цьому напрямі.

Висновок щодо рецензованого дослідження. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність та високий науковий рівень, теоретичне й практичне значення. На підставі викладеного вище можна зробити висновок, що дисертація Христової Ю.В. на тему «Кримінологічний захист правосуддя в Україні підрозділами Національної поліції: механізм забезпечення і протидія криміногенним впливам» є самостійним, цілісним, завершеним і комплексним науковим дослідженням, у якому отримано нові науково обґрунтовані результати та запропоновано вирішення наукової проблеми, що полягає у з'ясуванні концептуальних кримінологічних засад протидії кримінальним правопорушенням проти правосуддя.

Робота відповідає вимогам, закріпленим Порядком присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1197, і тим, що висуваються до докторських дисертацій, а її авторка – Христова Юлія Вікторівна – на основі публічного захисту заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Опонент –
проректор
Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор

Станіслав МОЗОЛЬ